

Tegevusaruanne 2021

1. Põhilised tegevussuunad

- 1) Türi ja Väätsa raamatukogude kolimine uutele pindadele. Kolimisele eelnev raamatufondi puhastamine ebavajalikest teavikutest ja maha kantud teavikute realiseerimine
- 3) Ühistegevuste pakkumine kogukondadele erinevate tegevuste näol, näiteks osalemised kogukondlikes ettevõtmistes, raamatukoguürituste korraldamine.
- 4) Lastes ja noortes lugemisharjumuste tekitamine ja kujundamine läbi erinevate projektide/programmide, näiteks „Lugemisisu“, „Suvelugemine“, „Tammsaare jälgedes Vargamäel“.
- 5) Postipunktide käivitamine Väätsal ja Oisus
- 6) Infotehnoloogilise riistvara uuendamine.
- 7) Koostöö arendamine erinevate vallaasutuste, MTÜde ja ettevõtjate vahel.

2. Eelarve

2.1 Kulu

Kulu nimetus	Eelarve täitmine seisuga 31.12.2020	Eelarve täitmine seisuga 31.12.2021	Võrdlus
Tegevuskulu	270 253	279 682	3,5%
Sh personalikulu	171 286	175 943	2,7%
Sh majandamiskulu	98 967	103 739	4,8%
Administreerimiskulu	2 482	2 343	-5,9%
Koolituskulu	582	714	22,7
Hoonete maj. kulu	23 624	31 071	31,5%
Sõidukite ülalpidamise kulu	664	662	-0,3%
Info- ja kommunikatsiooni kulu	6 917	5 090	-35,9%
Inventari kulu	738	7 864	965,6%
Meditsiini- ja hügieenitarvikute kulu	928	941	1,4%
Teavikute- ja kunstiesemete kulu	50 925	53 035	4,1%
Kommunikatsiooni-; vaba-aja- ja kultuuri kulu, sh projektid	1 270	1111	14,3%
Huvitegevusetootetus	2 500	2500	0%

2.2 Tulu

Tulude nimetus	Eelarve	Täitmine	Täitmise %
Kaupade ja teenuste müük	1000,00	822,4	78,4%
Teavikud - riik	23 902	23 902	100%

Järvamaa Kultuurkapitali Ekspertgrupp	600,00	600,00	100%
Huvitegevuse toetus	2500,00	2500,00	100%
Kokku	28 002	27 824,4	99,36%

Kaupade ja teenuste müük vähenes veidi, kuna raamatukogu pakkus aasta algusest koroonatõttu kontaktivaba teenust. Kevadel enam raamatukogu ei avatud, kuna ees ootas kolimine ja hakkasime raamatukogu fondi korrastama ja juulikuus kolima. Koroonatõttu suurenes (lisandus ühekordne toetus) riigipoolne raamatute rahastamine. Kahel korral (veebruaris ja novembris) tegime taotluse ka Järvamaa Kultuurkapitali Ekspertgrupile. Antud tabelis ei kajastu novembrikuine rahalaekumine (350.- eurot), kuna seda hakkame kasutama 2022. aastal.

3. Projektid

Projektid, toetused (kes rahastas)	Periood	Eraldatud summa	Projekti üldmaksumus
„Kolm kevadist kohtumist“	03.01.2021-31.05.2021	600	1385
Malering	01.01.2021-30.12.2021	321	321
Tammsaare jälgedes Vargamäel	01.01.2021-30.12.2021	624	624
Külas käisid kirjanikud Kätlin Vainola, Ilmar Tomusk, Reeli Reinaus	01.01.2021-30.12.2021	635	635
Teadusteater „Teeme Keemiat“	01.01.2021-30.12.2021	330	330
3D pliiatsi töötuba ja vahendid	01.01.2021-30.12.2021	590	590
KOKKU		3100	3885

Türi valla raamatukogude üks eesmärke on lastes ja noortes lugemishuvi tekitamine, selle hoidmine ja soodustamine. Samuti soovime raamatukogudes pakkuda lisaks laenutustegevusele ka muud kultuurilist meelelahutust. Ka oma projekte koostades lähtume nendest eesmärkidest. Samuti soovime pakkuda täiskasvanutele lisaks laenutustegevusele kohtumisi huvitavate (kirjanduslike) isikudega. Eesti Kultuurkapitalile tegime esmakordselt kolmepoolse projekti, kaasates projekti veel nii Türi Kultuurikeskuse, kes andis meile ruumid ja Türi Muuseumi, kes tasus ühe esineja esinemistasu.

Türi raamatukogu kolis juunikuus uutesse ruumidesse. Vanas kohas tegutses 20 aastat ja inimestele olid need ruumid väga armsaks saanud. Seetõttu otsustasime teha enne kolimist ühe korraliku pikalauapeo, et tähistada ühe ajastu lõppu. Pikalauapeoga ühendasime ka raamatukogu sünnipäeva. Esinema kutsusime kohaliku rahvabändi ja Türiilt pärit luuletaja Jaan Pehki. Iga külaline tõi laua peale midagi söödavat kaasa ja lõpuks kujunes sellest üks meeleolukas pidu.

Huvihariduse raha eest kutsusime lastega kohtuma mitmed kirjanikud. Korraldame juba mitmendat aastat lastele suvelugemist. Väga populaarseks on saanud laste seas suvelugemise lõpupeod. Ka need innustavad üsna paljusid lapsi lugema. Sel korral kutsusime lastele esinema teadusteatri „Teeme Keemiat“. Lastele ja nende vanematele meeldis see väga. 3D pliiatseid kasutasid veel Oisu lapsed. Edasi lähevad need Laupa lastele joonistamiseks.

Väga populaarsed on jätkuvalt vanemale kooliastmele korraldatavad väljasõidud Vargamäele. Õpetaja sõnutsi on lausa uskumatu, kuidas sellised sõidud lapsi raamatut „Tõde ja õigus“ lugema

panevad. 2021. aastal saime ka õpilastele endalt tagasisidet, mis oli üdini positiivne. Seetõttu jätkame selle programmiga kindlasti ka edaspidi.

Minu hinnangul on projektid oma eesmärgi täitnud, pakkudes lastele ja täiskasvanutele väga mitmekülgset kultuurisündmusi ja huviharidust.

4. Personal

Türi Raamatukogus töötab 12 töötajat- 10 raamatukoguhoidjat, 1 koristaja ja direktor. Seitse raamatukoguhoidjat ja direktor töötavad täiskoormusel, kaks raamatukoguhoidjat ning koristaja 0,75 koormusega ning üks raamatukoguhoidja 0,5 koormusega.

Türi struktuuriüksuses töötab kolm raamatukoguhoidjat ja Oisu raamatukogus kaks. Ülejäänud raamatukogudes töötavad raamatukoguhoidjad üksi. Väga suur abi on Oisu raamatukogus olevast 0,5 kohaga töötajast. Kuna raamatukogu asub koolis, siis toimub seal õpilastele rohkem raamatukogutunde. Samas on seal ka postipunkt, mis hõlmab suure aja raamatukoguhoidja tööst. Siis saabki üks raamatukoguhoidja tegeleda õpilastega ja teine teenindab samal ajal postipunktis kliente. Samuti käib Oisu raamatukoguhoidja vajadusel töötamas nädalavahetusel ka Türi raamatukogus.

Uued Kabala raamatukogu lahtiolekuajad on:

E,T,N kl 9.00-16.00 ja K kl 11.00-18.00

Väga suur rõõm on uute töötajate üle. Kui kauaaegsete töötajate tugevus on nende kogemused, siis uued töötajad toovad jällegi värskust, uut hingamist ja teist vaadet, mis aitab ka vanematel olijatel kastist välja mõelda ja raamatukogu(ndust) edasi arendada.

5. Haldustegevus ja investeringuvajadused

Kõige märkimisväärsem oli 2021 aastal Türi raamatukogu kolimine uutele pindadele Hariduse tn 3 majas. Sinna kolisid ka vallamaja ametnikud. Hoone on ehitatud peaaegu 100 aastat tagasi koolimajaks. 2020. aastani kasutati seda algklaaside õppehoonena. Kuigi soovisime, saada endale avatud ruume, ilma vaheseinteta, siis ehituskonstruksioonide tõttu polnud see võimalik ja seetõttu on raamatud paigutatud nelja klassiruumi ning viiendas ruumis on saal. Suur koridor on ümber ehitatud teenindus- ja lugemissaaliks. Algselt tundus selline korraldus üsna harjumatu- polnud tore istuda koridori peal, liiatigi oli ehituslikud tööd veel pooleli ja raamatukogu polnud valla ruumidest veel eraldatud. Samas oli ruumi ja õhku ikkagi rohkem, kõik oli ilus, hele ja meeldis töötajatele väga. Lastetuppa saime osalise annetuse ja valla reservfondi toega uue kauni sisustuse. Samuti oli töötajatel lõpuks oma puhketuba ja direktoril oma kabinet. Suur probleem on veel kõrgetest lagedest tingitud kaja, mis häirib tugevalt tööd. See probleem peab kindlasti lahenduse saama 2022. aastal.

Tore on ka see, et lõpuks saab ka Väätsa raamatukogu endale uued ruumid kogukonnakeskuses. Seni asus raamatukogu lasteaias, kuhu sai läbi kahe värava ja lasteaija hoovipoolsest uksest. Kolimine algab jaanuar 2022. Nii Türi kui Väätsa uude raamatukokku saavad mugavalt ka liikumispuudega inimesed.

Paremaid ruumilahendusi ootavad veel Kabala ja Kärü raamatukogud. Kabala raamatukogu asub rahvamajaga ühes hoones teisel korrusel. Ruumid on kenad, aga vajavad juba remonti. Ka

liikumispuudega inimesed seda raamatukogu külastada ei saa. Loodame raamatukogu kolida mõisahoonesse, kus asub ka lasteaed/algkool. Millal see teoks saab- ei tea.

Käru raamatukogu asub rendipinnal, mis on üsna kulukas. Kuigi ruumid on soojad, hubased, kimbutab siiski ruuminappus. Ka Käru raamatukogu puhul loodame ükskord kolida koolimajaga ühe katuse alla. Liikumispuudega inimeste jaoks on olemas kaldtee.

Kahala raamatukogu asub teisel korrusel, kuhu eakatel on raske pääseda. Ruumid on kenad ja remonditud, vaid koridor vajab veel värskendamist. Raamatukogul on ka esimesel korrusel ruumid, kus saab korraldada kogukonnaga üritusi, koosolekuid jms. Kogukonna jaoks on raamatukogu ainus asutus, kuhu saavad kõik kokku tulla, et üheskoos midagi tubast ette võtta.

Laupa ja Oisu raamatukogud asuvad koolimajaga ühes hoones. Mõlemasse raamatukokku viib trepp, mistõttu liikumispuudega inimestel on sinna raske pääseda. Oisu raamatukogu on valgusküllane ja kena, vajab veidi värskendusremonti. Üle aasta poonitakse seal põrandaid. Laupa raamatukogu on samuti kena, kuid ruumi napib. Raamatukoguhoidjal puudub puhkenurgake. Kuna küttesüsteem vahepeal streigib, siis ostsime sinna ka soojapuhuri. Suuremaid kogunemisi peetakse Laupal koolisaalis.

Kokkuvõtteks võib öelda, et remondivajadus on kõikides maakogudes v.a. Türil (muidugi on vaja ehitus lõpule viia) ja Väätsal.

6. Ülevaade raamatukogu nõukogu tööst

Türi Raamatukogu teeninduse korraldamise kohta ettepanekute tegemiseks, raamatukogu töö hindamiseks ja tegevust puudutavate oluliste küsimuste läbiarutamiseks on moodustatud raamatukogu nõukogu, mis kinnitatakse neljaks aastaks. 2021. aastal lõppesid senise nõukogu volitused koos uue valitsuskoalitsiooni moodustamisega. Aasta lõpus, detsembrikuus, valiti ka kaks uut töötajate esindajat nõukokku. Nendeks on Anneli Jaasma ja Tiina Linamägi. Lugejate esindajatena jätkavad Pille Kuulme ja Ann Valang. Vallavolikogu esindaja on Aili Avi.

Raamatukogu nõukogu 2021. aastal koroonaviiruse tõttu kokku ei saanud. Küll peeti kaks kohtumist/arutelu maha veebis, meili teel. Kevadisel koosolekul anti ülevaade raamatukogu 2020. aasta eelarve täitmisest. Samuti oli raamatukogul mure seoses kolimisega uude asukohta. Nimelt vajati hädasti lastetoa mööblit, aga eelarves selleks raha polnud. Pakuti välja teha korjandus. Asi jäigi tol hetkel lahenduseta. Veel arutleti Kabala raamatukogu lahtioleku aegade üle ja pikendati seda sisetöö arvelt kahe tunni võrra. Teine koosolek puudutas raamatukogu tasuliste teenuste hinnatõusu.

8. Komplekteerimine ja lugejateenindus

2020

Raamatukogu nimi	Raamatud	Raamatukogu kasutajaid	Külastused	Laenutused	Elanike arv 31.12.2019
Türi	56 801	2025	25 364	68 126	5 824
Oisu	26 974	366	8 760	13 708	1 168
Laupa	15 903	233	7 385	5 793	1 215
Kabala	9 458	103	1 671	5 003	413
Kahala	7 498	71	2 796	9 368	320
Käru	15 165	297	3 143	8 441	580

Väätsa	17 353	198	1 229	4 668	1 256
--------	--------	-----	-------	-------	-------

2021

Raamatukogu nimi	Raamatud	Raamatukogu kasutajaid	Külastused	Laenutused	Elanike arv 31.12.2019
Türi	48 678	1 917	25 371	54 613	5 802
Oisu	27 000	435	9 125	12 830	1 176
Laupa	16 292	232	7535	6 126	1 200
Kabala	9 285	88	756	1 669	398
Kahala	765 6	61	2 366	6 878	315
Käru	15 499	256	3227	5 476	566
Väätsa	16 227	212	2876	6 291	1 247

Teavikud komplekteerime Järvamaa Keskraamatukogu vahendusel. Lähtume rahvaraamatukogu töökorralduse juhendist ja lugejate soovidest.

Türi valla kõikidesse raamatukogudesse komplekteeriti kokku 3295 eksemplari teavikuid, neist annetustena 253 eksemplari, mis on kogude juurdekasvust 7,7%.

Suurim osakaal hangetes on ilu- ja lastekirjandusel so. 81,8%. Võõrkeelseid teavikuid hangiti 55 eksemplari, so 1,7% kogude juurdekasvust.

Laenutustes oli peaaegu kõikides raamatukogudes veidi suurem osakaal ilu- ja lastekirjandusel. Kõige enam laenutati ilu- ja lastekirjandust Väätsa raamatukogus (79,2%), Laupa ja Türi raamatukogudes, vastavalt 79% ja 73% kogu laenutustest. Vaid Kahala raamatukogus oli ajalehtede/ajakirjade laenutamiste osakaal suurem (73,4%) kogulaenutustest, mis on tingitud valdavalt eakast lugejaskonnast ja muidugi ka väikesest sissetulekust- kuna inimestel on vähe raha, siis nad lihtsalt ei jaksa osta perioodikat ja laenutavad meelsasti raamatukogust.

Raamatuid ostame tavaliselt ühe eksemplari. Vaid lastekirjandust või kooli soovituslikku kirjandust oleme võtnud rohkem. Samuti oleme ostnud mõnda menukit paar eksemplari, et veidi vähendada pikka raamatujärjekorda.

Laste- ja noorteraamatuid komplekteeriti kõikidesse Türi valla raamatukogudesse 773 eksemplari, neist Eesti autorite omasid 364. Raamatuid ostime 699 eksemplari, kingitustena soetasime 67 ja saatelehetä saabus 7 raamatut. Laupa ja Oisu raamatukogud, mis asuvad ühes hoones kooliga, panevad enam rõhku laste- ja noortekirjanduse komplekteerimisele.

Oisu ja Laupa raamatukogud, kes osalevad „Lugemisisu“ programmis, said toetust uute lasteraamatute ostmiseks vastavalt 660.- ja 340.- euro väärtuses. Türi raamatukogu vahetas välja ka lagunenud soovituslikku kirjandust uuemate eksemplaride vastu. Enamus soovitud laste- ja noorteraamatute paremik on Türi valla raamatukogudes olemas. Tulevikus on vaja hakata uuendama soovitusliku kirjanduse eksemplare, mis on suure laenutamise peale ära kulunud.

E-raamatuid ei ole seni ükski raamatukogu Türi vallas tellinud, kuna puudub nõudlus. Samas- kui pakkuda inimestele, siis ehk oleks huvi ka. Kuna praegune lugejaskond on valdavalt vanemaeline, siis oleme rõhku pannud rohkem paberraamatutele. Samuti on koroonatõttu lapsed ja noored väga palju istunud kuvarite taga ja seetõttu loevad nad meeleldi just paberraamatuid, mis vähem silmi väsitavad

Keskmiselt oli Türi Raamatukogus laste- ja ilukirjanduse laenutamise osakaal 65,4%.

8.1 Perioodika komplekteerimine

2021. aastaks soetati Türi valla raamatukogudesse 45 aastakäiku ajalehti, millest 39 aastakäiku osteti ja 6 saadi kingituse või annetusena. Ajakirju soetati 200 aastakäiku, millest 182 osteti ja 18 saadi kingituse või annetusena. Kõik raamatukogud komplekteerivad perioodikat oma lugejate eelistustele vastavalt, lisaks on kõikidesse raamatukogudesse tellitud lastele mõeldud „Täheke“ ja „Hea laps“. Türi raamatukogudesse telliti ka enamuse kultuuriperioodikat.

Minu hinnangul on kõikides raamatukogudes olemas perioodikat vajalikul määral kõikidele huvigruppidele. Küll aga ajalehte ja ajakirjade hinnatõusu valguses olen mõelnud, et peab hakkama rohkem valikuid tegema- kui on mitu aiandusega seotud ajakirja, kas on mõtet neid kõik tellida. Seega 2022.a teen analüüsi, mida rohkem loetakse/laenutatakse.

8.2 Raamatukoguteenused

Raamatukogu töökorraldus on jätkuvalt tugevalt mõjutatud koroonakriisist. Seetõttu saime avatud olla aasta algusest märtsikuuni ja sealt, 10. märtsist kuni 2. maini olime kontaktivabalt laenutusel. Sel ajal sai raamatukogu ruumidesse vaid e-teenuseid kasutama eelnevalt aega broneerides. Maakogudes jätkus tavapärase lugejateenindus ja täismahus raamatukoguteenuste osutamine maikuuks. Türi raamatukogu jäi suletuks kolimise tõttu kuni jaanipäevani. Kõik Türi valla raamatukogud pakuvad lisaks tavapärasele lugejateenindusele veel:

- Kontaktivaba laenutust
- Koduteenindust
- Arvuti kasutamise võimalust
- Printimist, skaneerimist, koopia tegemise, lamineerimise võimalust

Türi Raamatukogu struktuuriüksustes töötavad väga pühendunud inimesed. Jätkuvalt kasutatakse lugejateeninduses personaalset lähenemist, mis tähendab, et iga lugeja jaoks võetakse aega, et välja selgitada tema lugemiseelistused, soovid ja ootused raamatukogule. Väga palju kasutatakse raamatukoguhoidjate abi e-toimingute sooritamisel (pangamaksed, internetist piletite ostmisel/broneerimisel, tulu- ja tervisedeklaratsioonide täitmisel). Toimib koduteenindus. Türi Raamatukogu kõikides struktuuriüksustes pakutakse tasuta teenustena printimist, skaneerimist ja koopia tegemist. Oisu ja Türi raamatukogud pakuvad ka lamineerimisteenust. Türi ja Kärü raamatukogus on välisukse kõrval ka raamatute tagastuskast, kuhu saab jätta raamatuid raamatukogu kinni oleku ajal. Kahala raamatukoguhoidja viib raamatuid ka Ollepa eakatele lugejatele ning Väätsa raamatukoguhoidja käib kord kuus viimas lugemist Piiumetsa lugejatele.

8.3 Avaliku teabe kättesaadavaks tegemine. AIPi kasutamine

2021. aastal printisime elanikele väga palju covid-tõendeid. Kuna väga paljud tõendisoovijad olid eakad, kes ei osanud arvutit kasutada, printisime paljudele inimestele tõendid ise välja. Raamatukoguhoidjapoolset juhendamist tõendi väljaprintimisel vajasis mõned üksikud. Umbes 10 % tõendi soovijatest said arvutis ise hakkama.

AIP-i kasutati 2021. aastal 1663 korral. AIP-i kasutus on vähenenud võrreldes 2020 aastaga 35,14%.

Seda võib seletada sellega, et covid-piirangute ajal olid asutused suletud ja arvutite kasutamine raskendatud. Seetõttu ostsid inimesed endale koju arvutid ja nutiseadmed, nii et raamatukogu

arvuteid enam nii palju ei kasutata. Pealegi, inimesed soovivad üha võimsamaid arvuteid ja paremat interneti kasutada, aga meie raamatukogu arvutid ja internet pole enam nende soovidele ja vajadustele vastavad. Enamus eakaid üldse ei oskagi ega soovi enam arvutit õppida, pidades end liiga vanaks. Siin ongi tekkinud terav vastuolu, kus riik on kaotanud palju asutusi ära, rõhudes e-teenustele, aga valdav osa eakaid ei oskagi arvutiga midagi teha ja on hädas. Eriti tuli see välja siis, kui oli vaksineerimine ja riik kutsus 80+ vanuses inimesi vaksineerima, teavitades neid e-riigi kaudu. Eakad ei teadnudki, mis asi see e-riik on.

8.4 Lugejateenindus

Raamatukogu tegevust mõjutas 2021. aastal jätkuv koroonaviirus. Seetõttu pakkusime lugejatele talvel ja kevadel kontaktivaba teenust. Kontaktivaba teenuse tõttu ei pääsenud lugejad raamatukogu ruumidesse ja kohe langes kohal laenutuste, st ajalehtede ja ajakirjade lugejanumbrid, mis ei olegi täies mahus taastunud. Teine suur mõjutaja teeninduses oli ka Türi raamatukogu kolimine uutele pindadele. Seetõttu oli raamatukogu suletud kaks kuud.

Türi vallas oli 1. detsembri 2020. seisuga 10 704 elanikku, kellest raamatukogu kasutas 3201 inimest. See tähendab, et kogu elanike arvust kasutab raamatukogu teenuseid 33,58% elanikkonnast. Kahjuks on külastajate arv vähenenud. Vaid Oisus ja Väätsal, kus 2021. aasta jaanuaris avati postipunktid, on suudetud kasutajate arvu kasvatada vastavalt 18,9% ja 7,1%. Kõige enam vähenes lugejaid Kabala raamatukogus 17%, Kahala raamatukogus 16,4% ja Kärü raamatukogus 16%. Ehkki raamatukogu kasutajaskond on peamiselt eakad ja noorem põlvkond tuleb peale vaevalt, pean peamise kasutajate arvu vähenemise põhjuseks täna siiski koroonat: erinevad piirangud on mõjutanud inimeste harjumusi. Paljud loevad ajalehti-ajakirju internetist. Üllatav on aga see, et ära on jäänud ka varasemaid suuri lugejaid. Lapsed laenuvad rohkem soovituslikku kirjandust.

Kuigi külastuste arv tõusis, siis see on tingitud jällegi Oisu ja Väätsa raamatukogudes postipunkti avamisest ja Türi raamatukogus toimunud rohkearvulistest sündmustest. Suurim langus raamatukogu külastatavuse osas toimus Kabalas, kus külastatavus langes võrreldes 2021. aastaga (1671 külastust) 54,8%. Kuna Kabalasse tuli uus töötaja, siis kulus tal aega sisseelamiseks ja harjumiseks, mistõttu jäid mitmedki külastused kirja panemata.

Võrreldes 2020. aastaga, vähenes 2021. aastal kohallaenutuste arv 24,1%, mis oli tingitud raamatukogu teenindussaalide sulgemisest märtsist maini.

Kokku kahanes laenutuste arv võrreldes eelmise aastaga 15,7%. Tehti 96 995 laenutust, millest 49,9% oli ilu- ja lastekirjandus. Ajalehtede ja ajakirjade laenus moodustas 15,4% kogulaenutustest. Suurim ajalehtede/ajakirjade laenutaja on Kahala raamatukogu, kus laenutuste osakaal kogu laenutusest oli 31,2%.

Kokkuvõtteks võib öelda, et tänu postipunktile Oisus ja Väätsal, on raamatukogude külastatavus tõusnud. Kindlasti on tänu sellele ka mõnigi lugeja juures. Koroonalaastamistööd ei jätnud jälge vaid inimeste tervisele ja harjumustele, vaid ka paljudele asutustele ja kultuurile üldiselt.

9. Erivajadustega sihtrühmade teenused

Kõik Türi valla raamatukoguhoidjad pakuvad oma erivajadustega lugejatele koduteenindust. Kahala raamatukoguhoidja viib lugemist ka kõrvalasuvasse külasse Ollepa eakatele. Kuna varasemalt pole koduteenindust kirja pandud programmi, siis ei oldud harjunud kõiki käike registreerima. Seetõttu ei kajastu kõik koduteeninduse käigud ka tabelis. Koduteenindust vajavate

lugejate arv on kasvanud. See pole ka ime, sest meie lugejaskond vananeb. Oleme väga rahul, et me truud lugejad on meiega ja loevad jätkuvalt, seetõttu viime rõõmuga neile kirjandust ka koju. Väätsa raamatukogu alustas koostööd Väätsa eakate koduga. Esialgu viib raamatukoguhoidja seal läbi üritusi, aga tulevikus, kui soovitakse, hakkab ka lugemist sinna viima.

	Kordade arv	Teenuste arv	Kasutajate arv
Koduteenindus	117	1	26

Teenused teistele asutustele	Ürituste arv	Osavõtjate arv
Väätsa Eakate Kodu	1	25

10. Laste ja noorte lugemisharjumuste kujundamine. Olulisemad sündmused

Türi valla kõik raamatukoguhoidjad töötavad selle nimel, et meie lastest kasvaksid raamatusõbrad. Kohas, kus on koolid ja lasteaia lähedal, on selleks ideaalsed võimalused. Kus lasteaeda pole, seal peab rohkem vaeva nägema.

Väga palju sõltub laste lugemisisu ka vanematest. Kui vanemad on ikka lugejad, kasvab ka lapsest raamatusõber. Teisel juhul proovime äratada lastes huvi raamatute ja lugemise vastu, pakkudes erinevaid tegevusi raamatukogus. Selleks on väga palju abiks ja headeks koostööpartneriteks lasteaia- ja kooliõpetajad.

Laste lugemisharjumisi aitab tekitada ja arendada näiteks lugemisprogrammid „Lugemisisu“, mida kasutavad aktiivselt Oisu ja Laupa raamatukogud ning „Suvelugemine“, millest võtavad osa kõik Türi valla raamatukogud. Pärast mõlema programmi lõppu ootab lapsi diplom või aukiri ning väike meene või tore sündmus. Lastele meeldivad mõlemad programmid väga. Väga hariv oli aasta alguses raamatukogudes ringi rändav ELKi koostatud Ilon Wiklandi tegelusnäitus „Pikk-Pikk teekond“. Sellest said osa lapsed Oisu, Laupa ja Türi raamatukogus.

Lugemisharjumuste kujundamiseks kutsume esinema erinevaid kirjanikke. 2020. aastal külastas Türi raamatukogu Kätlin Vainola, Ilmar Tomusk ja Reeli Reinaus. Türi Ühisgümnaasiumiga jätkub koostöö gümnasistide Vargamäe külastamiseks, tekitamaks sügavat huvi Tammsaare teoste vastu. Ka nende tegevustega oleme pälvinud laste ja õpetajate tänu ning hea tagasiside.

Türi raamatukogus toimub igas kuus üks lastehommik, millel on oma kindel teema. Ka seal loetakse ette raamatut, vesteldakse ja arutletakse selle põhjal.

Esimest aastat proovisime suunata noori ka luule juurde, korraldades XXV üleriigilist noorte etluskonkurssi „Koidulauliku Valgel“ maakondlikku eelvoorut. Kuigi osavõtt jäi loodetust väiksemaks (12 last), saime ikkagi hea kogemuse, kuidas sealt edasi minna.

Oisu ja Laupa raamatukoguhoidjad valmistavad lapsi ette osalemiseks ettelugemise võistluse maakondlikuks eelvooruks.

Ka väiksemates raamatukogudes, nagu Kabala ja Käru, käivad lasteaia- ja koolilapsed raamatukogus, kus raamatukoguhoidja tutvustab raamatuid ja loeb neile ette.

Minu hinnangul teevad raamatukoguhoidjad väga head tööd laste lugemisharjumuste kujundamisel ja arendamisel. Vaid Kahala raamatukogus pole veel me suutnud lapsi raamatupisikuga nakatada. Seal peame kasutama teisi taktikaid, kuna Kahalas pole ka kooli ega lasteaeda lähedal, kellega koostööd teha. Seetõttu ei tea ka lapsed eriti raamatukogus pakutavast midagi. Kahjuks jäid poolikuks „Lugemisisu“ paljud tegevused, kuna lapsed olid distantsõppel kevadel. Luulekonkurss

toimus veebi vahendusel, mis pärssis osavõtjate ridu ja indu. Siiski olid kõik raamatukoguhoidjad tublid ja pingutasid kõigest hingest, et lastel lugemine meelest ei läheks.

Jätkuvalt propageerime head lastekirjandust. Eesti kirjanduse ja ajakirja „Hea Laps“ tutvustamiseks kutsusime esinema kirjanikud. Suurim ühisüritus on laste seas populaarne „Suvelugemine“. Türi gümnaasiuminoorte seas on hinnatud õppesõidud Vargamäele- seal käis 2021. aastal lausa 78 noort. Jätkusid male ja 3 D pliiatsi huviringid. Türi raamatukogus korraldatav igakuine lastehommik võidab igal aastal osalejaid juurde. Samuti osutus väga menukaks Türi raamatukogus korraldatud jõuluetendus lasteaialastele.

Oisu raamatukogu suurima koostööpartneri Retla-Kabala Kooli võistkond võttis osa maakondlikust kirjandusmängust III-IV klasside õpilastele. Mängus osalemiseks oli vaja läbi lugeda 12 raamatut ja osata vastata nende sisu puudutavatele küsimustele. Koroonapiirangute tõttu ei olnud võimalik üritust korraldada Paides nagu algselt planeeritud, vaid võistlus toimus kohapeal, vastates elektrooniliselt saadetud küsimustele. Kooli võistkond, millesse kuulusid IV klassi õpilased jäid jagama 2.-3. kohta.

Trallipäev on traditsiooniline Retla-Kabala Kooli üritus, mis toimub septembris „Oma kooli nädala“ raames. See on ühisüritus, millest võtavad osa ka Kabala õppehoone õpilased ja lasteaia mudilased. Lapsed liiguvad rühmadena ühest tegeluspunktist teise ja täidavad etteantud ülesandeid. Raamatukogule tuli appi õpetaja Piret Päll ja tegeluspunktis mängiti „Lugemisisu“ programmist pärit luuletuste äraarvamise mängu.

Oisu raamatukogu tegeleb väga aktiivselt ka lastes lugemisisu tekitamisega. Nende poolt juba neljandat hooaega läbiviidav „Lugemisisu“ on nakatanud ka Laupa lapsi.

Kui kevadel oli raskem Laupa lapsi lugemispisikuga nakatada, siis sügisel läks kõik käima täie hooga. Ka Laupa raamatukogul on Laupa kooli õpetajatega väga tihe ja meeldiv koostöö: raamatukogus korraldatakse koos raamatukogutunde ja -üritusi, tutvustatakse uusi lasteraamatuid, lastekirjanikke ja nende raamatuid, peetakse erinevaid tunde ja tutvutakse raamatukogus leiduvaga. Näiteks tutvuti Astrid Lindgreni, Ilon Wiklandi, H. Chr. Anderseni, Andrus Kivirähki ja teiste lastekirjanike raamatutega.

Lisaks valiti 4. klassi õpilastele ettelugemisvõistluseks „Ega mets tühi ole“ sobivaid jutte metsast. Kabala raamatukogus käisid lasteaialapsed, kes tutvusid raamatukoguga ja lugesid „Sipsiku“ raamatut. Pärast raamatukoguhoidja Silva laulis lastega, saates neid ise kitarriil.

Väätsa raamatukoguhoidja käis lastele ette lugemas ja jõulutegevusi pakkumas lasteaias.

11. Raamatukogu kui kohalikku pärandit jäädvustav, elukestvat õpet toetav ja vabaaja võimalusi pakkuv kultuurikeskkond (kohalikul, riiklikul ja rahvusvahelisel tasandil)

Türi valla raamatukogud teevad koostööd kõikide valla haridus- ja kultuuriasutustega.

Türi raamatukogul on väga tugev kogukonna toetus. Nii aitasid kogukonnaliikmed Türi raamatukogul kolida uutesse ruumidesse. Enne seda peeti raamatukogu sünnipäeva auks koos maha üks korralik pikalauapidu, kus esines Rait Pilipenko perebänd ja luuletusi esitas Jaan Pehk. Raamatukogu osales Türi Aedlinna Kohvikute päeval oma „Kirjanduskohvikuga“, Õunafestivalil 3D pliiatsite töötoaga, Perefestivalil muinasjututelgiga. Jätkuvalt teeme koostööd muusikakooliga, kelle õpilased käivad sageli raamatukogu üritustel musitseerimas. Pikaajaline hea koostöö on Türi Päevakeskusega, kellest oli väga suur abi kolimisel, samuti Türi Kodust.

Raamatukogu korraldas Türi Kultuurikeskuses koostöös Türi Muuseumiga kohtumisõhtu Maalehe ajakirjanikega. Veel toimus suur kirjanduslik kohtumine Jelena Skulskaja ja Igor Kotjuhiga. Türi raamatukogu uue maja ajaloost käis rääkimas Kaarel Aluoja. Pillimänguga esinesid Ulvi Esko ja Hurmi Jürjens.

Raamatukogus korraldati kolm suuremat fotonäitust:

Jüri Dubov „Siin me oleme vol I“

Ülle Järve „Väike maalinäitus“

Merja Roostalu „Põhjamaised orhideed“.

Oisu raamatukogu teeb samuti väga tihedat koostööd kogukonnaga ja on muutunud tõeliseks kogukonnakeskuseks ning inimeste armastatud kooskäimiskohaks. Raamatukoguhoidjad aitavad kaasa mitmete kohalike sündmuste korraldamisel, korraldavad ise kogukonnale suunatud üritusi ja teevad tihedat koostööd teiste naaberasutustega ning seltsidega. Möödunud aasta suvel toimus kaks suurt kogukondliku tähtsusega üritust kus ka raamatukogu kaasa löi – Oisukandipäev ja Oisukandi hoovipäev.

Oisukandipäev toimub jaanipäeval ja on sportlik-meelelahutuslik kogupereüritus, kus osalejad, läbides erinevaid tegeluspunkte, korjavad osalejakaardile kleebiseid. Raamatukogu nuputamise töötoas said osalejad lahendada ristsõnu, väiksemad lapsed said värvida pilte. Töötuba oli väga hea võimalus reklaamida just alanud suvelugemise programmi ja kutsuda lapsi selles osalema. Nuputamise töötoas osales umbes 110 inimest.

Augustis toimus Oisukandi hoovipäev. Oisukandi hoovipäev on sündmus, mil ümbruskaudsed pered ja asutused avavad oma õued, muutes need kohvikuteks, müügiplatsideks, mängualadeks jne. Raamatuhoov avas oma ukse raamatukogu ees telgis, kus oli avatud kohvik imemaitsvate hõrgutistega, toimus 3D pliiatsitega meisterdamise töötuba ning muinasjutuminutite ajal oli raamatu „Jutt jänesepojast, kes ei tahtnud magama jääda“ ettelugemine ja väike viktoriin kuuldu kohta. Raamatukoguhoidjad pakkusid hoovi küllastajatele võimalust valida raamatukogule mittevajalike trükiste hulgast endale kojuvõtmiseks ka meelepärast. Hinnanguliselt külastas raamatuhoovi umbes 90 inimest.

Veebruaris-märtsis sai raamatukogus vaadata Sille Varuli maalinäitust. Sille elab Oisus ja ta käis aastatel 2020-2021 Paide Kunstikoolis kunstnik Sorge käe all maalikunsti õppimas. Näitusel olidki eksponeeritud tema kunstikoolis valminud tööd.

Jätkus menukas näitusesari „Kogukond kogub“. Aasta jooksul eksponeeriti selles sarjas näitused „100 pudeliavajat“, „ Klõpsuga kõrvarõngad“, „Kellukesed, minu väike hobi“ ja „Nostalgiline tarbekunst“ ning detsembris „Vanad jõulukaardid“. Suveniirkellukeste näitus sai registreeritud ka ühe „Kurjailma festivali“ üritusena.

Oisu raamatukogu võtab aktiivselt osa ka mitmetest maakondlikest ja vabariiklikest kampaaniatest. Lisaks „Kurjailmafestivalile“ osaleti kampaanias „Leia oma öökapiraamat“ ja jõuluakende kaunistamise kampaanias „Loome jõulusära Järvamaale“. Viimasel osalemise eest sai Oisu raamatukogu auhinnaks lindude pesakasti.

Uue teenusena said inimesed alates möödunud aasta algusest kasutada Oisu raamatukogus tööd alustanud Omniva postipunkti võimalusi. Kohalikele elanikele on see väga suureks abiks, et postiteenus kohapeal säilis ja iga paki või kirja pärast ei pea Türi sõitma.

Laupa raamatukogul on väga hea koostöö kooliga. Nii on raamatukoguhoidja vahendusel koroonapiirangute ajal jagatud kooliõpilastele toidupakke, aitab lahendada kooli ettetulevaid erinevaid probleeme jne. Kool jällegi kaasab raamatukoguhoidjat oma tegemistesse ja üritustesse.

Käru raamatukogus käib aktiivselt koos Memmeklubi, kuhu raamatukoguhoidja kutsub erinevaid külalisi esinema. Sügisel alustanud ja kaks korda kuus toimuva emmede ja beebide hommikuring pakub noortele emadele olulisi lapse kasvatamise nõuandeid ja meelelahutust. Käru raamatukogu teeb lisaks koolile ja lasteaiale tihedat koostööd ka Käru Südamekoduga.

Kabala raamatukogus suuri üritusi 2021. aastal ei toimunud. Küll olid seal näitused vaatamiseks Jack Londonist, Jaani Kaplinskist, Herta Laipaikist, August Reist ning Kabala laulu- ja tantsupeost läbi aegade. Ka teeb raamatukogu koostööd kooli ja lasteaiaiga, korraldades teemaüritusi.

Kahala raamatukogus käib juba aastaid grupp eakaid, et teha midagi koos, on see siis meisterdamine, luuletuste lugemine või lihtsalt suhtlemine. Raamatukogus oli võimalik vaadata ka raamatukoguhoidja poolt pärltikandis tehtud kauneid pilte.

Väätsa raamatukogu alustas detsembris koostööd Väätsa Eakate Koduga, mis jätkub ka uuel aastal. Heaks koostööpartneriks on ka Väätsa Põhikool ning lasteaed.

Raamatukogudes toimub ka kaasava eelarve hääletamine. Kuna sageli on nimistus ka selle küla projekt, kus raamatukogu asub, siis raamatukoguhoidjad on eriti agarad hääli püüdma. Tänu just raamatukoguhoidja heale tööle on nii mõnigi väike küla saanud oma projektile rahastuse.

Raamatukogud löövad alati kaasa ka üleriigilistes aktsioonides, näiteks „Leia oma öökapiraamat“.

Pole just sage nähtus, et raamatukogu saab uued ruumid. Sellega tekitasime üle Eesti ka teistes valdades ja raamatukogudes huvi. Meid külastasid mitmed valdade esindajad ja kollektiivid, kes soovisid meie raamatukoguga tutvuda. Näiteks külastasid meid kolleegid Rapla Keskraamatukogust, Järvamaa keskraamatukogust, Järva Valla raamatukogust ja Viimsi Raamatukogu direktor Tiiu Valm.

Kokkuvõtteks võib öelda, et Türi valla raamatukogud on muutunud tõelisteks kogukonnakeskusteks, tehes koostööd paljude asutuste ja kogukonnaliikmetega.

12. Koostöö valla raamatukogudega

Türi valla raamatukoguhoidjate omavaheline koostöö on väga hea. Näiteks käib Oisu raamatukoguhoidja vajadusel meelsasti appi Türil laenutamas ja Türi raamatukoguhoidja abiks Kärus laenutamas. Aktiivselt toimub raamatukogude vaheline laenus. Koos peetakse sünnipäevapid. Igal kuul püüame kokku saada ja teha koos midagi harivat v põnevat. 2021. aastal käisime Väätsa Jalgratta muuseumis ja Väätsa rabas. Mõlemad käigud andsid töötajatele väga hea enesetunde. Ka tehakse paljud suured, üle vallalised raamatukoguüritused koostöös, näiteks suvelugemine, lugemismäng täiskasvanutele. Kui on abi vaja, siis käiakse üheskoos abiks, näiteks raamatukogu kolimas.

13. 2022. aasta tegevused

- Raamatukoguaasta puhul pakume inimestele rohkem koostegemisi, kohtumisi kogukonnaliikmetega, kirjanike ja teiste huvitavate isikutega.
- Rohkem tutvustame raamatukogu väljapool ruume, võtta osa kogukondlikest tegevustest jne.

- Kasvatame lugejaskonda, populariseerime raamatukogu noorte- ja tööelise elanikkonna seas. Muudame raamatukogu lahtioleku aegu vähemalt ühel päeval nädalas hilisemaks, et ka tööinimesed jõuaksid raamatukokku.
- Korraldame peo, kus täname nii lugejaid kui ka valla parimaid raamatukogutöötajaid.
- Tõstame laste lugemishuvi. Jätkame juba toimivate tegevustega nagu Lugemisisu, Suvelugemine, lastehommikud jne.
- Oisu raamatukogu põrandate vahatamine. Türi raamatukogu remondi lõpetamine

Astrid Karpender
/allkirjastatud digitaalselt/

15.03.2022